

Ett nyfött Ko

"Newborn" står det med stora, tydliga, bokstäver uppradade och målade, i de länders flaggor som erkänt Kosovo, mitt i Pristina. För det är ju precis det som Kosovo är, nyfött och på väg framåt som land och identitet. Luften bjuder på bilavgaser och jag känner av en svag lukt av kol från Kosovos främsta energikälla, kolkraftverket nära staden Obelic, lite utanför huvudstaden.

Ständiga byggarbeten pågår längs gatorna samtidigt som Pristinas unga invånare kilar fram och tillbaka mellan caféer och gator. Gatan framför mig fylls plötsligt med skrattande, busande och ätande barn, sprudlande av energi, på väg tillbaka till skolan efter en kort lunchrast.

En ensam dam skyndar över gatan samtidigt som bilisterna hektiskt kommunicerar med tutan och kör lite som de känner för.

Vasaru? Kosovo? Var ligger det någonstans? Så lät det ofta när jag berättade var jag skulle ta vägen efter gymnasiet.

Ett nytt land

Det lilla landet på 11 000 km² ligger inklämt mellan fyra länder på Balkan i sydöstra Europa, norr om Grekland och söder om Serbien och räknas som ett av Europas fattigaste länder.

Kosovo är landet som många i min ålder inte vet var det ligger eller överhuvudtaget vet existerar, vilket inte är särskilt konstigt med tanke på det bristande internationella intresset som följde efter kriget i Jugoslavien 1999-2008.

Trots svagt intresse från skolor och media i Sverige har landet fått stor

"Det finns en problematik i form av diskriminering av etniska grupper..."

Den nya staten Kosovos flagga.

uppmärksamhet då många stora institutioner som FN, EU och OSSE finns på plats och jobbar aktivt för att hjälpa Kosovo att utvecklas efter kriget.

Efter det komplexa jugoslavienkrigets slut har Kosovo kämpat för sin självständighet och frigörelse och den 17 februari 2008 förklarade sig Kosovo självständigt. Drygt 100 länder har hittills erkänt staten Kosovo däribland USA och flertalet EU län-

der med undantaget Grekland och Spanien. Serbien, Ryssland och Kina är ytterligare länder som inte erkänt Kosovo.

Trots sin självständighetsförklaring är landet långt ifrån problemfritt. Det finns en problematik i form av diskriminering av etniska grupper i Kosovo som har blivit synligare efter kriget. De främsta minoritetsgrupperna man talar om i Kosovo är *romer, askalier* och *egyptier* (RAE)

*En efterkrigs generation växer upp i dagens Kosovo.
Foto: Julia Belcastro*

där askalier räknas till den senaste tillkomna minoriteten. Exempel på andra minoriteter i Kosovo är serber och bosnier. Kulturellt sett sägs askalier och egypterna vara nära den albanska kulturen då de båda talar albanska till skillnad från romer som även talar romani.

Den främsta distinktionen mellan grupperna är självidentifikationen eftersom de flesta romer och askalier identifierade sig som albaner före

1990-talet och på grund utav detta kände endast ett fåtal till minoritetsgruppen före kriget. Under 90-talet började minoriteterna identifiera sig som egna grupper och fick därmed utvidgad kännedom. Den ökade synligheten och självidentifikationen är två bidragande orsaker till den allt tydligare diskrimineringen efter konflikten. Idag finns ingen säker siffra på antalet bosatta RAE i Kosovo men cirka 40 000 personer beräknas komma från de etniska minoritetsgrupperna i landet idag.

En organisation som jobbar med att stärka minoritetsgruppernas ställning i samhället är Rrograek (Network of Roma, Ashkali and Egyptian Women Organisation of Kosova), en liten lokal organisation, som trots sitt centrala läge i Pristina är mycket svår att hitta för en nyanländ volontär från Sverige. Rrograek grundades officiellt 2007 av UN Women med stöd från svenska organisationen Kvinna till Kvinna för att uppmärksamma minoritetsgrupperna och öka toleransen gentemot RAE bland Kosovo-Albaner.

Diskriminering i yrkeslivet

Diskrimineringen av dessa minoritetsgrupper påträffas inom exempelvis sjukvård och utbildning men förekommer även inom det politiska området, med bristande delaktighet och representation som följd. De tre grupperna upplever även diskriminering inom yrkeslivet då många nekas anställning på grund utav sin etnicitet.

Minoritetsgrupperna (RAE) beräknas ha högst antal arbetslösa och enligt Rrograeks framstegsrapport för 2012 beräknas endast 0,1 procent av RAE vara anställda löntagare. De faktorer som ligger bakom den låga siffran är i synnerhet tidiga skolavhopp, särskilt bland flickor, vilket förhindrar högre utbildning som i sin tur minimaliserar möjligheten till framtida jobb.

De tidiga skolavhoppet bland flickor beror delvis på för tidiga äk-

enskap och delvis på familjernas svaga ekonomiska situation och att många familjer prioriterar sönerns utbildning. Inkomsten bland RAE är allmänt lägre i förhållande till inkomsten bland kosovo-albaner och serber.

RAE är folkgrupperna med högst dödlighet i olyckor i Kosovo. Enligt Kosovos polis registrerades c:a 40 etniskt relaterade olyckor varav 4 mord i Mitrovica år 2010.

Utvisade från Sverige

En två timmars bussresa öster om Pristina ligger Gjilan, en geografiskt sett liten men levande stad omgiven av vackra berg med c:a 140 000 invånare som före kriget var hem för ca 4000 romer. Idag har den siffran sjunkit till ca 300 som ett resultat av krigets förödelse.

Här finns romska områden som inkluderar många utvisade romer från Sverige. Jag reser dit tillsammans med Shpresa Agushi (verkställande direktör på Rrograek) och en grupp svenskar från Svenska kyrkan och Miljöpartiet för att bege mig till ett av dessa områden för att träffa och prata med tre utvisade romer från Sverige.

Väl framme i Gjilan möts jag av en liten bussparkering med små caféer uppradade där medelålders män sitter bunkrade med en kopp kaffe i handen. Istället för Pressbyrån finner man två rangliga fruktstånd med ett stort utbud av chips och godis.

Trafiken är rörig och gatorna fyllda med människor som jäktar förbi varandra när vi kastar oss in i två privata taxibilar för att bege oss till ett närliggande område som utsattes för våld efter konflikten.

Hundratals romer, askalier och egyptier tvingades ut ur landet under kriget och efter konflikten brändes många romska bostadshus, butiker och affärer ner.

Överallt längs gatan ligger övergivna och nedbrända ruiner av något som för inte allt för länge sedan varit

ett hem för någon. Vi leds vidare till ett av husen som fortfarande står kvar, tar av våra skor utanför dörren och följer med upp till ett litet rum på 15 m² med kala betongväggar, några bord och plaststolar. Rummet fungerar som ett klassrum för romska barn som exempelvis gått i en skola utomlands, blivit utvisade och sedan tvingas gå om i den albanska skolan utan tillräckliga språkkunskaper. De bjuder på iste och vi sitter i klassrummet, lyssnar på personernas berättelser och därefter går vi tillbaka ner för trapporna till innergården.

Glada barn

Där tittar jag upp mot grannbalkongen och får syn på fyra nyfikna och glada ögon som tittar upp från balkongkanten vinkandes med stora leenden på läpparna. Familjen består av tre småbarn i två till fem års ålder, en mamma med ett spädbarn och yt-

Kosovo

terligare en baby på väg.

När vi går längs gatan mellan husen möter jag barnen från balkongen igen. De har inga skor på sig när de springer längs gatan, stannar upp och radar upp sig bredvid varandra med ett leende.

Mycket behöver göras för att förbättra levnadsstandarden, minska segregationen mellan folkgrupper och skapa ett socialt skyddsnet för alla medborgare i Kosovo. Detta tror jag är något som kräver en stabil grund ur en juridisk och politisk aspekt. Jag tror dock att Kosovo är under ständig utveckling mot ett mer stabilt samhälle även om detta kommer kräva både tid och politisk vilja.

Julia Belcastro

Lek och allvar. Framtiden ligger i barnens händer.

Foto : Julia Belcastro

Sydsudan & oljan

I Sydsudan har oroligheter utbrutit som sprider sig snabbt i landet, skriver Svenska Dagbladet den 20 december 2013.

Sammanstötningarna började inne på regeringsarméns förläggningar, och staden Bor kontrolleras nu av soldater som är lojala mot förre vicepresidenten Riek Machar.

Machar anklagas av president Salva Kiir för att ligga bakom ett kupp försök, men Machar menar att det är fråga om spontana bråk mellan soldater inom presidentgardet, Tigers.

Machar har varit vicepresident i det självständiga Sydsudan, men avskedades i juli 2013 då hela regeringen ombildades.

Inom regeringen förnekar man att stridernas ursprung är etniska motsättningar mellan de båda dominerande folkgrupperna dinka och nuer. Machar är nuer och presidenten, Salva Kiir, är dinka.

Stor massaker

Motsättningar inom ledningen i Sydsudan går tillbaka till tiden då man slogs för självständighet i gerillan SPLA. Riek Machar bildade under en tid en egen fraktion, och under den tiden var det en stor massaker i just Bor, då hundratals dinka dödades av nuer, anhängare till Machar. Man är nu rädd för en upprepning, och tusentals civila söker skydd hos FN.

Ekonomi i Sydsudan beror helt av oljan. Områdena med oljefält i norra Sydsudan har hittills inte nåtts av oroligheterna.

Ola Persson

Fakta:

En artikel av **Ola Säll** i SvD.